

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

**РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА МІСЦЕВЕ
САМОВРЯДУВАННЯ**

Методичні рекомендації
з підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних
завдань та самостійної роботи для студентів спеціальності 052
«Політологія»

Київ 2021

УДК 323

П 27

Укладачі: Є.В. Перегуда, докт. політ. наук, проф.
С.Д. Місержи, канд. політ. наук, доц.
Ю.Є. Баєва, канд. політ. наук
І.В. Рейтерович, канд. політ. наук, доц.
С.В. Стеценко, канд. іст. наук, доц.

Рецензент: Корнієвський О.А., д-р політ. наук, професор

Відповідальний за випуск Є.В. Перегуда, д.п.н., проф.

Затверджено на засіданні кафедри політичних наук і права,
протокол №2 від 21 вересня 2021 р.

Регіональна політика та місцеве самоврядування: Методичні рекомендації з підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи для студентів спеціальності 052 «Політологія». Уклад. Є.В. Перегуда, С.Д. Місержи, Ю.Є. Баєва та ін. Київ-Тернопіль: КНУБА, Ф-ОП Шпак В.Б., 2021. 44 с.

Подано компетентності, які мають набути студенти за підсумками вивчення дисципліни, та програмні результати навчання, зміст лекційного курсу, тематику практичних занять, тематику індивідуальних завдань та рекомендації з їх підготовки, методи контролю, питання підсумкового контролю, список рекомендованої літератури.

Призначено для студентів спеціальності «Політологія».

© КНУБА, 2021

ЗМІСТ

Загальні положення.....	3
Мета та завдання навчальної дисципліни	5
Методи навчання.....	7
Зміст лекційного курсу	9
Плани практичних занять	15
Вимоги до індивідуальних завдань для студентів денної та контрольних робіт для студентів заочної форми навчання. Тематика індивідуальних завдань та контрольних робіт.....	24
Модульно-рейтингова система оцінювання знань	26
Питання підсумкового контролю.....	28
Політика щодо академічної доброчесності	30
Політика щодо відвідування	30
Джерела та література	31
Інформаційні ресурси	43

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Навчальна дисципліна «Регіональна політика та місцеве самоврядування» є важливою складовою політологічної освіти. Вона зосереджена на вивченні державної політики щодо розвитку регіонів, а також функціонуванні політичних процесів та явищ на рівні субнаціональних регіонів та локальному рівні. Державна політика щодо розвитку регіонів є вагомим чинником політичних процесів в країні загалом.

Останні десятиліття багатьом соціальним наукам, в тому числі політології, властивий так званий просторовий поворот. При цьому йдеться не лише про географічну, а про соціальну детермінацію поняття простору. Вивчення соціального простору стає наслідком досліджень у багатьох галузях людського знання – географії, економіки, соціології, державного управління, психології тощо.

Оскільки поняття регіону в політології та інших науках вживається щодо територіальних одиниць багатьох рівнів – не лише субнаціонального, а й міжнародного, його вивчення доцільно розмежувати. Вивченню геополітичних регіонів присвячена навчальна дисципліна «Міжнародні відносини та світовий політичний процес», в той час як дисципліна «Регіональна політика та місцеве самоврядування» зосереджується на регіонах субнаціонального та нижчих рівнів.

Зміст дисципліни передбачає опанування сучасних концепцій просторового розвитку, понятійного апарату регіональної політики, основних інститутів у сфері управління регіонами та містами. Крім загальнотеоретичних положень, увага приділяється вивченню світового та вітчизняного досвіду реалізації політики регіонального розвитку, особливостей розвитку окремих регіонів України.

Згідно з навчальним планом, основними методами навчання є лекції, практичні заняття, виконання індивідуального завдання, яке має продемонструвати ступінь опанування студентами знань зі сфери державної регіональної політики та місцевого самоврядування, набуття вмінь та навичок щодо їх аналізу, розбудови тощо. Підсумковою формою контролю з дисципліни є іспит.

Робоча програма дисципліни узгоджується зі Стандартом набуття освіти за спеціальністю 052 «Політологія» (бакалаврський рівень), затвердженим Міністерством освіти і науки України, та ОПП «Політичний менеджмент», затвердженою Вченою Радою КНУБА.

Робоча програма містить витяг з навчального плану, що стосується дисципліни, мету вивчення, компетентності, які має здобути студент, програмні результати навчання, дані щодо керівника курсу, зміст курсу, структурований за модулями, тематику практичних занять, вимоги до виконання індивідуального завдання, шкалу оцінювання знань, вмінь та навичок студента, роз'яснення деяких аспектів організації навчального процесу, список навчально-методичного забезпечення, джерел та літератури для підготовки до практичних занять та виконання індивідуального завдання. Абсолютну більшість позицій зі списку розміщено на Освітньому сайті КНУБА за адресою <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3115> або ж за цією адресою містяться посилання на ці джерела та літературу в інтернеті. Також програма містить основні положення щодо політики академічної доброчесності та політики відвідуваності занять.

Важлива роль при вивченні дисципліни відводиться самостійній роботі студентів, зокрема виконанню індивідуального завдання. У виданні наведений орієнтовний перелік тем індивідуальних завдань. Перелік не є вичерпним. Студенти можуть запропонувати власні теми, виходячи з інтересів своєї наукової роботи.

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, студенти можуть це зробити у вигляді реферату. Він повинен мати обсяг від 18 до 24 сторінок рукописного тексту. Реферат включає план, відповідно до плану зміст, основні висновки і список літератури. Список літератури може складатися за алфавітом, за тематикою або за порядком згадування літератури в тексті. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, презентації. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни полягає в оволодінні сучасними теоріями просторового розвитку суспільства, знаннями основних інститутів у сфері державного управління регіонами та у сфері розвитку місцевого самоврядування, існуючими концепціями та особливостями політики регіонального розвитку, формуванні вмінь та навичок щодо аналізу та формування регіональної політики.

Компетентності студентів, що формуються в результаті засвоєння дисципліни, та результати навчання

Код	Зміст	Результати навчання
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.	ПРН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування. ПРН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні. ДПРН3. Вміти розробляти рекомендації щодо формування планів розвитку населених пунктів, просторового планування та забудови міст.
ЗК04	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).	
ЗК06	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	
СК06.	Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.	
ДСК1	Здатність до поглибленого розуміння тенденцій політичного розвитку, передбачення його наслідків, вироблення рекомендацій для політичного керівництва та забезпечення реалізації цих рекомендацій в політичному управлінні.	
ДСК3	Здатність до розробки рекомендацій щодо формування планів розвитку населених пунктів, просторового планування та забудови міст.	

За підсумками вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- основні теорії просторового розвитку суспільства;
- категоріально-понятійний апарат регіональної політики;
- основні складові територіального та адміністративно-територіального устрою суспільства;
- поняття форми державного устрою, її типологію та особливості реалізації у різних країнах;
- поняття політики регіонального розвитку, сучасні її концепції, основні її напрями та механізми;
- нормативно-правові та організаційно-правові засади політики регіонального розвитку в Україні;
- поняття місцевого самоврядування, його концепції та моделі;
- нормативно-правові та організаційно-правові засади розвитку місцевого самоврядування в Україні;
- форми делегування повноважень у сфері управління регіонами, сутність явища децентралізації управління;
- особливості реалізації політики децентралізації в Україні;
- сутність понять регіональної та локальної ідентичності, їх співвідношення з національною ідентичністю, ролі у національному та регіональному розвитку країни;
- особливості участі громадянського суспільства у формуванні політики регіонального розвитку та місцевого самоврядування;
- особливості формування регіональних еліт в Україні, їх роль у процесах формування регіональної політики та розвитку місцевого самоврядування;
- особливості політичного, економічного, соціального та культурного розвитку основних регіонів України.

вміти:

- чітко демонструвати знання у сфері регіональної політики та місцевого самоврядування;
- визначати своє ставлення до явищ регіональної політики та розвитку місцевого самоврядування в Україні;
- прогнозувати розвиток регіональної політики, визначати основні проблемні питання у сфері управління регіонами;
- формувати рекомендації щодо вдосконалення інститутів у сфері управління регіонами, напрямів та механізмів реалізації регіональної політики;
- визначати форми державного устрою конкретної держави.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Вивчення курсу здійснюється у формі лекцій, практичних занять, самостійної роботи студентів над першоджерелами та навчально-методичною літературою, написання індивідуальних завдань (курскових робіт), модульного контролю, складання іспиту.

Лекція як провідна організаційна форма навчального процесу вводить в предметне поле політології, знайомить з найбільш важливими проблемами сучасної політичної науки (світової та вітчизняної), забезпечує системність знань. Наявність конспекту лекцій допоможе студентам здобути цілісні знання з опорою на новітні досягнення світової та вітчизняної соціогуманітарної науки. Викладач постійно оновлює, доопрацьовує, систематизує лекційний матеріал, подає його в навчально-орієнтованій інтерпретації.

Практичне заняття – колективна форма аудиторних занять, активний метод перевірки знань, якому передують лекція і самостійне опрацювання студентами першоджерел, посібників, підручників, поточних публікацій в друкованих та електронних ЗМІ, власного конспекту лекцій. Під час семінарів студенти виступають з підготовленими доповідями, беруть участь в обговоренні інших доповідей (дискусії), формулюють запитання, виступають з рецензіями, висловлюють власні оцінки, погляди, демонструють вміння та навички політологічного аналізу новітніх політичних процесів та явищ.

Для підготовки кожної теми семінарів студентам пропонується список рекомендованої літератури, опрацювання якої дозволить ґрунтовно опанувати відповідну проблематику. Рекомендованою літературою можна скористатися на Освітньому сайті КНУБА, в читальному залі бібліотеки КНУБА, в навчально-методичному кабінеті кафедри політичних наук (ауд. 432). Крім того, бібліотека та навчально-методичний кабінет володіють розгалуженими фондами періодичних видань, ознайомлення з якими допоможе студентам актуалізувати отримані політологічні знання, зокрема вникнути в український політичний вимір.

Під час роботи на семінарі студенти повинні продемонструвати свої знання вільно оперуючи засвоєним понятійно-категоріальним апаратом з політології.

Високу оцінку студент отримує тоді, коли системно логічно висвітлює навчальну проблему своїми словами, користуючись власним конспектом та відповідними записами.

Перші доповіді з питань семінару варто розраховувати на 10 -15 хв., як правило, з трибуни перед аудиторією. Подальше обговорення доповіді включає такі форми участі в семінарі : доповнення, запитання, зауваження, побажання, розгорнута оцінка. Регламент участі в обговоренні доповіді – до 5 хв.

В разі організації навчального процесу онлайн лекції, практичні заняття проводяться на платформі Microsoft Teams. Викладач формує відповідну команду, для чого кожен студент повинен мати адресу корпоративної пошти КНУБА. Навчальні матеріали розміщуються в Microsoft Teams, а також на Освітньому сайті КНУБА.

Консультації з дисципліни проводяться керівником курсу щотижнево. Графік доводиться до студентів на початку вивчення дисципліни.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Тема 1. Політична регіоналістика як наука та навчальна дисципліна.

Просторовий поворот (spatial turn) у соціальних науках. Основні теорії просторового розвитку суспільства. Концепції соціального простору (П.Бурдьйо, А.Лефевр). Концепція регіональної економіки (В.Айзард). Концепція постсуверенітету (М.Кітлінг). Концепції центр-периферійних відносин (Е.Валерстайн, С.Роккан, Е.Шилз). «Простір потоків» М.Кастельса. Концепції федератизму (Д.Елейзер, Уотс). Теорія лояльності А.Хіршмана. Російські дослідники регіонального розвитку (Р.Туровський, В.Гельман та ін.).

Сучасний стан регіональних досліджень в Україні: історики (Я.Верменич), економісти (М.Долішній, З.Варналій, Я.Жаліло), юристи (М.Баймуратов, О.Батанов, С.Давтян, В.Дерець, В.Кампо, О.Мельничук, Т.Проценко та ін.), політологи (Р.Безсмертний, А.Бережа, М.Їжа, А.Коваленко, С.Коч, І.Кресіна, О.Кукарцев, В.Малиновський, Л.Нагорна, С.Наумкіна, А.Некряч, Т.Панченко, С.Римаренко, О.Стойко, Т.Татаренко, М.Токар, В.Токовенко, Ю.Узун та ін.), представники державного управління (Т.Безверхнюк, О.Бориславська, В.Борденюк, В.Вакуленко, Н.Васильєва, О.Васильєва, М.Дацишин, В.Керецман, В.Куйбіда, П.Надолішній, Н.Нижник, В.Олуйко, М.Пухтинський, В.Ребкало, С.Романюк, С.Серьогіна, О.Сушинський, А.Ткачук та ін.).

Основні напрями регіональних досліджень: регіонознавство, регіонологія, регіональна наука, політична географія, політична регіоналістика.

Політична регіоналістика: об'єкт, предмет, методи. Політичні інститути, системи, процеси, культура поведінки, еліти, комунікації крізь призму регіональних досліджень. Принципи територіальної диференції та локалізації. Загальнонаукові, політологічні, економічні методи регіональних досліджень. Прикладне значення політичної регіоналістики.

Понятійний апарат політичної регіоналістики. Загальнонаукові поняття, поняття суміжних дисциплін, політологічні поняття. Поняття

регіону: плюралізм підходів. Типологія регіонів. Поняття регіоналізації, її моделі. Ризики регіоналізації. Поняття регіоналізму.

Тема 2. Територіальний устрій.

Територіальна організація суспільства: теоретичні засади та понятійний апарат. Базові концепти при дослідженні простору: положення, напрям, відстань. Тиск місця. Атрибути територіального об'єкта. Напрями вивчення території. Концепція балансу «центр-регіони». Ієрархічні рівні. Теорія місця та його ролі в політиці Дж.Егнью.

Адміністративно-територіальний поділ. Чинники адміністративно-територіального поділу. Принципи морфології адміністративно-територіального поділу. Рівні адміністративно-територіального поділу. Адміністративно-територіальні одиниці в Європейському Союзі. Несиметричний адміністративно-територіальний поділ. Типи столичності.

Особливості територіального устрою та адміністративно-територіального поділу в Україні. Одиниці територіального устрою, їх визначення. Сучасна система адміністративно-територіального поділу України. Основні проблеми адміністративно-територіального устрою України.

Форма державного устрою. Унітарні та федеративні держави: основні відмінності. Ознаки унітарної держави. Дослідження федералізму. Принцип федератизму. Концепції суверенітету федеративних держав. Концепції федералізму (дуалістичний, кооперативний, технократичний, конкурентний). Зрушення від концепту суверенітету до концепції юрисдикції. Суб'єкти федерації. Принципи утворення федерацій. Типологія федерацій.

Автономії. Сутність автономізму. Типологія автономій. Чинники формування автономій.

МОДУЛЬ 2. РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА

Тема 3. Регіональна політика як інститут суспільного управління.

Управління як суспільне явище. Мета, об'єкти управління. Суб'єкт управління. Державне та політичне управління. Концепції державного управління. Методи управління. Функції управління регіональним розвитком.

Поняття регіональної політики. Державна регіональна політика. Regional policy та regional politics. Баланс відносин «центр-регіони». Форми реалізації регіонального інтересу. Регіональне втручання (регіональна участь). Складові регіональної політики. Методологічні підходи до аналізу регіональної політики. Суб'єкти регіональної політики. Інструменти регіональної політики. Моделі державного регулювання регіонального розвитку. Види регіональної політики за критерієм впливу на регіональне середовище. Інтравертність та екстравертність регіональної політики. Стратегія регіональної політики. Завдання регіональної політики в економічній, політичній, культурній сферах. Принципи регіональної політики. Проблема співвідношення економічного та соціального розвитку. Збалансованість розвитку регіону. Принцип субсидіарності. Пріоритети регіональної політики в Україні. Об'єкти регіональної політики в Євросоюзі. Ризики державної регіональної політики. Методики оцінки ефективності регіональної політики.

Політика регіонального розвитку та її механізми. Поняття регіонального розвитку. Політика регіонального розвитку. Чинники розвитку регіонів. Основні теорії регіонального розвитку. Механізми державного регулювання розвитку регіонів. Система цілей стратегічного планування регіонального розвитку. Інститут бюджетної політики та міжбюджетних відносин. Програмно-цільовий відхід та проблемні питання його ефективності. Програми регіонального розвитку. Міжбюджетні трансферти, субвенції місцевим бюджетам. Базова та реверсна дотації. Секторальна бюджетна підтримка. Державний фон регіонального розвитку. Механізми управління транспортною інфраструктурою. Спеціальні економічні зони. Регіональна інноваційна система. Угоди регіонального розвитку між Кабінетом Міністрів України та облдержадміністраціями/облрадами. Агенції регіонального розвитку. Транскордонне співробітництво. Стратегія регіонального розвитку України та регіональні стратегії регіонального розвитку. Плани заходів з реалізації стратегій регіонального розвитку. Моніторинг та оцінювання політики регіонального розвитку.

Політика регіонального розвитку в Європейському Союзі. Керівні принципи сталого просторового розвитку. Чинники регіонального розвитку. Базові принципи регіонального розвитку. Тенденції політики регіонального розвитку. Інститути та інституції регіонального розвитку. Підходи до оцінки регіональної політики.

Особливості стратегічного регіонального/просторового планування. Фундаментальні цілі. Вимоги до планування на місцевому рівні. Принципи планування. Інституції системи регулювання планування територій.

Тема 4. Інституційна структура регіонального управління.

Проблема розрізнення регіонального управління та місцевого самоврядування. Рівень та напрями реалізації «центрального» інтересу на регіональному рівні. Напрями територіально-політичного контролю на національному рівні. Агенти центрального уряду в регіонах. Центральні та місцеві органи виконавчої влади в системі формування та реалізації регіональної політики. Міжвідомчі органи. Місцеві державні адміністрації.

МОДУЛЬ 3. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

Тема 5. Місцеве самоврядування.

Місцеве самоврядування як інститут. Компетенція місцевого самоврядування. Суб'єкти правових відносин. Джерела права місцевого самоврядування. Принципи місцевого самоврядування. Функції місцевого самоврядування. Способи наділення місцевого самоврядування повноваженнями. Групи повноважень місцевого самоврядування. Методи реалізації повноважень. Організаційні форми здійснення місцевого самоврядування в Україні. Система місцевого самоврядування. Територіальна громада. Контроль держави за місцевим самоврядуванням.

Концепції та моделі місцевого самоврядування. Державницька, громадівська, господарська концепції, концепція муніципального дуалізму. Моделі місцевого самоврядування: англосаксонська, континентальна, іберійська, скандинавська. Модель місцевого самоврядування в Україні.

Ресурсна база місцевого самоврядування. Матеріальна та фінансова основа місцевого самоврядування. Власні доходи в структурі доходів муніципалітетів. Видатки місцевих бюджетів та їх розмежування.

Структура органів місцевого самоврядування. Департаменталізація органів місцевого самоврядування.

Тенденції реформ у сфері місцевого самоврядування в різних країнах.

Тема 6. Регіональна ідентичність.

Багатошаровість ідентифікацій. Регіональна та локальна ідентичність, чинники їх формування та функції. Співвідношення з національною ідентичністю. Особливості функціонування регіональної та локальної ідентичностей з національною.

Тема 7. Політика децентралізації.

Передача та делегування повноважень. Типологія децентралізації. Деволюція, деконцентрація, децентралізація, приватизація. Види децентралізації: політична, адміністративна, економічна, фінансова, фіскальна, культурна тощо. Форми фінансово-бюджетної децентралізації.

Світовий досвід децентралізації. Укрупнення муніципалітетів. Децентралізація у Франції. Регіональні реформи в Польщі.

Політика децентралізації в Україні. Причини її інтенсифікації у 2014-2021 рр. Нормативно-правова база політики децентралізації. Основні напрями політики децентралізації. Ризики та загрози в процесі децентралізації. Спроможна територіальна громада. Власні та делеговані повноваження об'єднаних територіальних громад. Інститут старост. Співробітництво територіальних громад. Реформа адміністративно-територіального устрою. Зміцнення бюджетів територіальних громад. Недоліки фінансової децентралізації. Інститут префектів. Впровадження земель сільгосппризначення в ринковий обіг в контексті політики децентралізації. Деякі підсумки та уроки політики децентралізації в Україні.

МОДУЛЬ 4. МУНІЦИПАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ

Тема 8. Міське самоврядування.

Місто як населений пункт. Типологія міст в Україні.

Структура органів управління містом.

Житлово-комунальне господарство та управління ним.

Тенденції у розвитку планування та забудови міст.

Тема 9. Громадянське суспільство та регіональна політика.

Форми локальної демократії. Місцеві вибори та референдуми. Еволюція системи виборів органів місцевого самоврядування в Україні. Інші інститути локальної демократії (збори громадян, громадські слухання, петиції та ін.).

Органи самоорганізації населення. Об'єднання співвласників багатоквартирних будинків.

Громадські організації у сфері регіональної політики та місцевого самоврядування. Асоціації органів місцевого самоврядування.

Регіональні еліти в Україні.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Тема 1. Політична регіоналістика як наука та навчальна дисципліна.

План

1. Теорії просторового розвитку суспільства.
2. Полідисциплінарність регіональних досліджень. Основні їх напрями.
3. Політична регіоналістика: об'єкт, предмет, методи.
4. Категоріально-понятійний апарат політичної регіоналістики. Поняття регіону, регіоналізації, регіоналізму.

Контрольні питання

В чому суть просторового повороту в соціальних науках наприкінці XIX – на початку XX ст.?

Як Ви розумієте поняття «соціального простору»?

Охарактеризуйте погляд С.Роккана на відносини центру та периферії?

Що означає поняття «простору потоків» згідно з концепцією М.Кастельса?

Охарактеризуйте внесок українських вчених в регіональні дослідження.

Як співвідносяться між собою такі напрями регіональних досліджень як регіонознавство, регіональна наука, політична географія, політична регіоналістика?

В чому полягає полідисциплінарність регіональних досліджень?

Охарактеризуйте специфіку об'єкту та предмету політичної регіоналістики.

Наведіть типологію термінів, які використовуються в політичній регіоналістиці.

Дайте визначення поняття «регіон». В чому специфіка його розуміння в політичній регіоналістиці.

Що означає поняття «регіоналізації»? Які її форми виділяються?

Як Ви розумієте поняття «регіоналізму» та «нового регіоналізму»?

Тема 2. Територіальний та адміністративно-територіальний устрій суспільства.

План

1. Теоретичні засади та понятійний апарат територіальної організації суспільства. Атрибути територіального об'єкта. Концепція балансу «центр-регіони».
2. Адміністративно-територіальний поділ: чинники, принципи, рівні.
3. Адміністративно-територіальні одиниці в Європейському Союзі.
4. Особливості територіального устрою та адміністративно-територіального поділу в Україні.
5. Форма державного устрою.
6. Принцип федератизму та концепції федералізму.
7. Сутність автономізму. Типологія автономій.

Контрольні питання

Охарактеризуйте концепції аналізу територіальної організації суспільства.

За якими атрибутами оцінюють об'єкти територіальної організації суспільства?

Які виділяються ієрархічні рівні територіальної організації суспільства?

Як Ви розумієте положення Дж.Егню про те, що в кожному місці відбуваються суспільно-політичні процеси різних рівнів?

Наведіть чинники адміністративно-територіального поділу.

Як Ви розумієте поняття «рівнів адміністративно-територіального поділу»?

Що означає поняття «асиметричного адміністративно-територіального поділу»? В чому проявляється асиметричність?

Охарактеризуйте основні адміністративно-територіальні одиниці в Європейському Союзі.

Охарактеризуйте рівні та основні одиниці територіального устрою та адміністративно-територіального поділу України.

Які недоліки адміністративно-територіального поділу України виділяють вчені?

Що означає поняття форми державного устрою?

Які форми державного устрою Ви знаєте? Наведіть приклади країн.

Охарактеризуйте суть принципу федератизму.

В чому полягає основна відмінність унітарних та федеративних держав?

Наведіть докази на користь твердження про Україну як унітарну державу.

Наведіть типологію автономій. В чому сутність кожного з її типів?

МОДУЛЬ 2. РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА

Тема 3. Регіональна політика як інститут суспільного управління.

План

1. Управління як суспільне явище. Державне та політичне управління. Концепції державного управління.

2. Поняття регіональної політики:

а) сутність;

б) складові регіональної політики;

в) суб'єкти та інструменти регіональної політики.

3. Моделі державного регулювання регіонального розвитку:

а) стратегія та завдання регіональної політики;

б) принципи регіональної політики.

5. Поняття регіонального розвитку та його основні теорії.

6. Політика регіонального розвитку в Європейському Союзі.

7. Механізми політики регіонального розвитку.

8. Особливості стратегічного регіонального/просторового планування.

Контрольні питання

В чому полягали причини переходу від концепції управління М.Вебера до концепції «нового державного управління» та надалі «гарного урядування»?

Охарактеризуйте функції управління регіональним розвитком.

Дайте визначення поняттю «державна регіональна політика».

Які показники характеризують співвідношення «центр-регіони»?

Які форми використовують регіони для представлення своїх інтересів на центральному рівні?

Проаналізуйте структуру регіональної політики.

Хто є суб'єктом регіональної політики?

*Охарактеризуйте інструменти регіональної політики.
В чому полягає стратегія регіональної політики?
Наведіть завдання регіональної політики у різних сферах суспільного життя?
В чому полягають принципи регіональної політики?
Що означає принцип субсидіарності?
Який нормативний акт регламентує принципи регіональної політики в Україні?
В чому полягають підходи до оцінки ефективності регіональної політики?
Що означає поняття регіонального розвитку?
Проаналізуйте чинники розвитку регіонів.
Які концептуальні підходи лежать в основі політики регіонального розвитку?
Охарактеризуйте структуру політики регіонального розвитку в Україні.
В чому полягають механізми політики регіонального розвитку?
В чому сутність програмно-цільового підходу?
Які функції Державного фонду регіонального розвитку?
В чому полягає роль агентств регіонального розвитку? Оцініть ступінь їх ефективності.
Що означає та включає поняття «моніторингу регіонального розвитку»?
В чому полягає політичний зміст регіональної політики?
Охарактеризуйте принципи просторового розвитку країн Євросоюзу.
В чому полягають тенденції розвитку регіональної політики в ЄС?
Охарактеризуйте інституції системи регулювання сфери планування розвитку територій.*

Тема 4. Інституційна структура регіонального управління.

План

1. Поняття регіонального управління.
2. Функції та механізми територіально-політичного контролю на національному рівні.
3. Агенти центрального уряду в регіонах України. Місцеві органи виконавчої влади та територіальні органи центральних органів виконавчої влади.

Контрольні питання

В чому полягає сутність поняття «регіонального управління»? В чому його відмінність від поняття «місцевого самоврядування»?

Яким чином держава здійснює територіально-політичний контроль?

Охарактеризуйте агентів центрального уряду в регіонах.

Наведіть структуру місцевих органів виконавчої влади.

Що означає поняття «територіальних органів центральних органів виконавчої влади»?

Які відносини існують між місцевими органами виконавчої влади та територіальними органами центральних органів виконавчої влади?

Охарактеризуйте схему відповідальності, підконтрольності та підзвітності місцевих державних адміністрацій перед центральними органами державної влади.

Як Ви розумієте явище функціонального дуалізму державного управління на територіальному рівні?

МОДУЛЬ 3. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

Тема 5. Місцеве самоврядування як інститут.

План

1. Місцеве самоврядування як інститут: сутність, компетенція, джерела права, принципи, функції, повноваження та методи їх реалізації.

2. Організаційні форми місцевого самоврядування в Україні. Система місцевого самоврядування.

3. Концепції та моделі місцевого самоврядування. Модель місцевого самоврядування в Україні.

4. Матеріальна та фінансова основа місцевого самоврядування.

5. Тенденції реформ у сфері місцевого самоврядування в різних країнах.

Контрольні питання

Охарактеризуйте поняття місцевого самоврядування згідно з Європейською хартією місцевого самоврядування та з Конституцією України.

Як Ви розумієте поняття «місцеві справи»?

Охарактеризуйте систему джерел права місцевого самоврядування.

В чому полягають принципи місцевого самоврядування?

Що означає поняття статуту територіальної громади?

Які існують способи наділення місцевого самоврядування повноваженнями?

Охарактеризуйте структуру системи місцевого самоврядування в Україні.

Проаналізуйте поняття територіальної громади.

В чому полягають завдання та форми контролю за місцевим самоврядування з боку держави?

Поясніть відмінності між державницькою та громадівською концепцією місцевого самоврядування.

Які існують моделі місцевого самоврядування? Наведіть приклади країн.

Яка модель місцевого самоврядування існує в Україні?

Охарактеризуйте складові ресурсів місцевого самоврядування.

В чому полягають проблеми ресурсного забезпечення місцевого самоврядування?

В чому полягають тенденції реформ місцевого самоврядування в різних країнах світу?

Тема 6. Регіональна та локальна ідентичності.

План

1. Ідентичність як багатошарове явище.
2. Регіональна та локальна ідентичність, чинники їх формування та функції.
3. Співвідношення регіональної та локальної ідентичностей з національною.

Контрольні питання

Як Ви розумієте поняття багатошаровості політичної ідентичності.

Що означає поняття множинності групової свідомості?

Які елементи регіональної ідентичності виокремлюють П.Франкенберг та Й.Шубауер?

Охарактеризуйте функції регіональної та локальної ідентичності.

Виокреміть сценарії співвідношення регіональної та національної ідентичності.

Охарактеризуйте співвідношення національної та регіональної ідентичності населення різних регіонів України.

Що означає поняття «фронтиру»?

Тема 7. Політика децентралізації.

План

1. Передача та делегування повноважень. Деволюція, деконцентрація, децентралізація, приватизація.

2. Види децентралізації: політична, адміністративна, економічна, фінансова, бюджетна, фіскальна, культурна.

3. Світовий досвід децентралізації.

4. Політика децентралізації в Україні:

а) причини інтенсифікації у 2014-2021 рр.;

б) нормативно-правова база;

в) основні напрями;

г) формування спроможних територіальних громад;

д) нові органи місцевого самоврядування (старости, префекти та ін.);

є) співробітництво територіальних громад;

ж) реформа адміністративно-територіального устрою;

з) земельна реформа в контексті політики децентралізації;

і) проміжні підсумки та уроки політики децентралізації.

Контрольні питання

Що означає поняття «деволюції»?

Чим поняття «децентралізації» відрізняється від поняття «деконцентрації»?

Наведіть типологію децентралізаційних процесів.

В чому полягають відмінності політичної та адміністративної децентралізації?

Проаналізуйте форми фінансово-бюджетної децентралізації.

Сформулюйте своє ставлення до явища культурної децентралізації.

Чому укрупнення муніципалітетів стало основою децентралізації в багатьох країнах?

Охарактеризуйте основні напрями політики децентралізації у Франції від 1980-тих років.

Проаналізуйте основні етапи децентралізації в Україні.

В чому полягають причини інтенсифікації політики децентралізації в Україні після 2014 р.?

Охарактеризуйте нормативно-правову базу політики децентралізації в Україні в 2014-2021 рр.

Назвіть основні напрями політики децентралізації в 2014-2021 рр.

Що означає поняття спроможної територіальної громади?

Охарактеризуйте процес створення об'єднаних територіальних громад.

Проаналізуйте інститут старост.

Чому співробітництво територіальних громад є одним з основних напрямів децентралізації?

Як еволюціонував адміністративно-територіальний поділ після Революції Гідності?

Чому введення земель сільгосппризначення стало елементом політики децентралізації?

В чому полягають досягнення та недоліки фінансової децентралізації?

Що означає поняття «префектів»?

МОДУЛЬ 4. МУНІЦИПАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ

Тема 8. Муніципальне самоврядування.

План

1. Місто як населений пункт. Типологія міст.
2. Структура міського управління.
3. Система планування та забудови міст.

Контрольні питання

Що означає місто як населений пункт?

Наведіть типологію міст в Україні.

Проаналізуйте структуру міського управління в Україні.

В чому полягають особливості місцевого самоврядування в столиці України місті Києві?

Охарактеризуйте реформи в сфері житлово-комунального господарства в Україні.

Охарактеризуйте роль об'єднань співвласників багатоквартирних будинків в управлінні міськими територіями.

Які документи регламентують планування та забудову міст?

Які інституції беруть участь в процесі планування та забудови міст?

Що означає поняття «громадських слухань»? Сформулюйте своє ставлення до них.

Тема 9. Громадянське суспільство та регіональна політика.

План

1. **Форми локальної демократії. Місцеві вибори та референдуми.**
2. **Інші інститути локальної демократії та проблема їх ефективності.**
3. **Органи самоорганізації населення.**
4. **Громадські організації у сфері регіональної політики та місцевого самоврядування.**

Контрольні питання

Як еволюціонувала система виборів органів місцевого самоврядування в Україні?

Які Ви знаєте інститути локальної демократії, крім виборів та референдумів? Оцініть їх ефективність.

Що означає поняття органів самоорганізації населення? В чому полягають ключові перешкоди на шляху їх формування в Україні?

В чому полягають особливості діяльності асоціацій органів місцевого самоврядування?

Проаналізуйте роль електронних технологій в розвитку локальної демократії.

ВИМОГИ ДО ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ТА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Індивідуальне завдання підлягає захисту студентом на заняттях, які призначаються додатково. Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Студенти можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг 18-24 сторінок А4 тексту (кегль Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь студента у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до закінчення семестру. Заняття із захисту індивідуальних завдань призначаються не пізніше, ніж за 1 тиждень до закінчення семестру. Викладач має право вимагати доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає вимогам.

Тематика індивідуальних завдань та контрольних робіт

1. Просторовий поворот у соціальних науках.
2. Концепції центр-периферійних відносин (Валлерстайн, Роккан, Шилз).
3. Картографія С.Роккана.
4. Концепція «простору потоків» М.Кастельса та її вплив на планування територій.
5. Реформи регіонального управління в країнах Євросоюзу.
6. Концепція «нового регіоналізму» та особливості її реалізації.
7. Реформи адміністративного управління регіонами в незалежній Україні.
8. Територіальне співробітництво територіальних громад.

9. «Європа регіонів».
10. Стратегія регіонального розвитку-2027.
11. Україна як унітарна держава.
12. Американський федералізм: теоретичні засади, інституційні виміри.
13. Регіональне управління в Польщі та Чехії: порівняльний аналіз.
14. Еволюція системи виборів органів місцевого самоврядування в незалежній Україні.
15. Структура системи територіального планування в Україні.
16. Поняття фронтиру та його роль у розвитку регіональної політики.
17. Взаємодія регіональної та національної ідентичності в Україні.

МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Вивчення курсу „Регіональна політика та місцеве самоврядування” в організаційному плані здійснюється за модульно-рейтинговою системою, яка спрямована на активізацію поглибленого засвоєння студентами регіональної політики як соціального явища, сучасних політичних відносин і політичних процесів, діяльності суб’єктів політики та політичних інститутів і самостійну творчу роботу з формування власної політичної культури.

Рейтингова оцінка з дисципліни – це сума оцінок (балів) усіх видів навчання студентів, які передбачаються навчальною програмою. До них відносяться :

- відвідування лекцій і наявність та якість конспектів лекцій;
- відвідування семінарів та участь в них:
 - а) виступи з доповідями ,
 - б) доповнення доповідей,
 - г) вміння формулювати і ставити питання, вести дискусії
- написання та захист індивідуальних завдань.

Модульний контроль проводиться після завершення практичних занять і здійснюється за навчальними матеріалом, що розглядався в курсі. Формою модульного контролю є письмові контрольні роботи, тестування та усне опитування студентів.

До модульного контролю допускаються студенти, які виконали усі види навчальних робіт, передбачених навчальною програмою.

Студенти, які не пройшли модульний контроль, не допускаються до підсумкового контролю (екзамену).

За дозволом деканату та за згодою кафедри окремі студенти (при наявності необхідної мотивації) можуть в додатковий час спробувати підвищити свій рейтинг модульного контролю.

При оцінюванні знань студентів використовується чотирибальна шкала оцінювання (5, 4, 3, 2), яка водночас приводиться у відповідність до європейської шкали оцінювання ECTS за таблицею:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	
82-89	B	добре	

74-81	C		зараховано
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Студенту, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова екзаменаційна сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Студент має право на оскарження результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться до студентів на початку вивчення дисципліни.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання				Індивідуальне завдання	Іспит	Сума балів
Модулі						
1	2	3	4			
10	20	15	10	15	30	100

ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЯ

1. Політична регіоналістика: об'єкт, предмет, методи.
2. Регіон як соціальний простір.
3. Типології регіонів.
4. Явище регіоналізації: сутність, прояви.
5. Територіальна організація суспільства.
6. Адміністративно-територіальний поділ.
7. Одиниці асиметричного адміністративно-територіального поділу.
8. Адміністративно-територіальний поділ України: інституційні виміри та перспективи розвитку.
9. Форма державного устрою: поняття та типологія.
10. Україна як унітарна держава.
11. Федерація як форма державного устрою.
12. Поняття автономії: сутність, типологія.
13. Державна регіональна політика: поняття та інституційні виміри.
14. Поняття регіонального розвитку.
15. Політика регіонального розвитку: сутність, складові, інструменти.
16. Механізми регіонального розвитку.
17. Інститути та інституції регіонального втручання.
18. Нормативно-правова структура політики регіонального розвитку в Україні.
19. Стратегії регіонального розвитку та їх імплементація.
20. Поняття регіонального управління: сутність, інституційні виміри.
21. Місцеві органи виконавчої влади: функції, типологія.
22. Місцеві державні адміністрації.
23. Місцеве самоврядування: сутність, компетенція, повноваження, функції.
24. Концепції та моделі місцевого самоврядування.
25. Державний контроль за місцевим самоврядуванням: функції, напрями, механізми.
26. Нормативно-правові та організаційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні.
27. Органи самоорганізації населення: сутність, функції, типологія.
28. Територіальна громада: інституційні виміри.
29. Передача та делегування повноважень: типологія.

- 30. Політика децентралізації в країнах Європейського Союзу.
- 31. Політика децентралізації в Україні: причини, напрями.
- 32. Земельна реформа в Україні та її місце в політиці децентралізації.
- 33. Муніципальне управління в Україні.
- 34. Типологія міст в Україні.
- 35. Інституційні виміри планування та забудови міст в Україні.
- 36. Форми локальної демократії.
- 37. Система виборів органів місцевого самоврядування.
- 38. Громадські організації в системі регіональної політики.
- 39. Регіональні еліти.
- 40. Регіональна та локальна ідентичність: механізми формування.

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

1. Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку студента він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

2. Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) перевіряються на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій студентів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

ПОЛІТИКА ЩОДО ВІДВІДУВАННЯ

1. Студент, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату ФУПІ документ, який засвідчує ці причини.

2. Студент, який пропустив лекційне заняття, повинен законспектувати зміст цього заняття та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.

3. Студент, який пропустив практичне заняття, повинен законспектувати джерела, які були визначені викладачем як обов'язкові для конспектування, та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.

4. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

I. Методичне забезпечення

I.1. Державне та регіональне управління : навч. посіб. / О. Ю. Бобровська, Т. О. Савостенко, О. Ю. Матвеева, В. К. Лебедева. 2-ге вид., доповн. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. 160 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/123611/mod_resource/content/1/derzhavne_regionalne_upravlinnia.pdf.

I.2. Утвенко В.В. Теорія та історія місцевого самоврядування: Навч. посібник. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. 234 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124652/mod_resource/content/1/posibnik_teorii_istorii_mistseвого_samovriyaduvannia.pdf.

I.3. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. Т. 5 : Територіальне управління / наук.-ред. колегія : О. Ю. Амосов (співголова), О. С. Ігнатенко (співголова) та ін. ; за ред. О. Ю. Амосова, О. С. Ігнатенка, А. О. Кузнецова. Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2011. 408 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/122361/mod_resource/content/1/entsiklopedia_region.pdf.

I.4. Перегуда Є.В. Регіональна політика та місцеve самоврядування: презентації лекцій. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3115>.

II. Нормативно-правові акти

II.1. Конституція України у редакції Закону України від 02.06.2016 р. №1401=VIII [Електронний ресурс] // *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254_k/96-vr#Text (дата звернення: 01.09.2018).

II.2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. №2456-VI. Редакція від 29.09.2021. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. №50-51. Ст. 572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.

II.3. Виборчий кодекс України від 19.12.2019 р. №396-IX. Редакція від 01.08.2021. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. №7, №8, №9. Ст. 48. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>.

II.4. Закон «Про асоціації органів місцевого самоврядування» від 16.04.2009 р. №1275-VI. Редакція від 11.01.2019. *Відомості Верховної*

Ради України. 2009. №38. Ст. 534. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-17#Text>.

П.5. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 28.12.2014 р. №79-VIII. Редакція від 01.01.2017. *Відомості Верховної Ради*. 2015. №12. Ст. 76. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-19/paran34#n34>.

П.6. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо набуття повноважень сільських, селищних, міських голів» від 09.02.2017 р. №1850-VIII. Редакція від 01.01.2020. *Відомості Верховної Ради*. 2017. №13. Ст. 143. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1850-19#Text>.

П.7. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо організації проведення перших виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» від 04.09.2015 р. №676-VIII. Редакція від 01.01.2020. *Відомості Верховної Ради*. 2015. №37-38. Ст. 371. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/676-19#Text>.

П.8. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» від 28.04.2021 р. №1423-IX. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/T211423?an=1497>.

П.9. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства» від 09.04.2015 р. №320-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. №28. Ст. 236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-19#Text>.

П.10. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розвитку інституту старост» від 14.07.2021 р. №1638-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2021. №39. Ст. 321. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1638-IX#Text>.

П.11. Закон України «Про Генеральну схему планування території України» від 07.02.2002 р. №3059-III. Редакція від 18.11.2012. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. №30. Ст. 204. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3059-14#Text>.

П.12. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23.03.2000 р. Редакція від 02.12.2012. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. №25. Ст. 195. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text>.

П.13. Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» від 17.12.2020 р. №1116-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text>.

П.14. Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. №889-VIII. Редакція від 13.10.2021. *Відомості Верховної Ради*. 2016. №4. Ст. 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.

П.15. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 р. №157-VIII. Редакція від 14.05.2020. *Відомості Верховної Ради*. 2015. №13. Ст. 91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>.

П.16. Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 р. №156-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 13. Ст.90. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>.

П.17. Закон України «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку малих міст» від 04.03.2004 р. №1580-IV. Редакція від 10.06.2012. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. №24. Ст. 332. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1580-15#Text>.

П.18. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Редакція від 29.08.2021. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

П.19. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 р. №586-XIV. Редакція від 01.08.2021. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. №20-21. Ст. 190. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>.

П.20. Закон України «Про органи самоорганізації населення» від 11.07.2001 р. №2625-III. Редакція від 01.01.2020. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. №48. Ст. 254. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14#Text>.

П.21. Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 07.06.2001 р. №2493-III. Редакція від 01.08.2021. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. №33. Ст. 175. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>.

П.22. Закон України «Про статус депутатів місцевих рад» від 11.07.2002 р. №93-IV. Редакція від 23.04.2021. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. №40. Ст. 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>.

П.23. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» від 08.09.2005 р. №2850-IV. Редакція від 02.12.2012. *Відомості Верховної*

Ради України. 2005. №51. Ст. 548. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15#Text>.

П.24. Закон України «Про столицю України – місто-герой Київ» від 15.01.1999 р. №401-XIV. Редакція від 01.01.2011. *Відомості Верховної Ради України.* 1999. №11. Ст. 79. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/401-14#Text>.

П.25. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. №2768-III. Редакція від 07.10.2021. *Відомості Верховної Ради України.* 2002. №3-4. Ст. 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>.

П.26. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. Редакція від 01.08.2021. *Відомості Верховної Ради України.* 2011. №13-14, №15-16, № 17. Ст. 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

П.27. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання державного фонду регіонального розвитку» від 18.03.2015 р. №196. Редакція від 06.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/196-2015-%D0%BF#Text>.

П.28. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» від 05.08.2020 р. №695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>.

П.29. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» від 21.07.2006 р. №1001. Втратила чинність на підставі Постанови КМ №385 від 06.08.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-%D0%BF#Text>.

П.30. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» від 06.08.2014 р. №385. Редакція від 17.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF#n11>.

П.31. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад» від 08.04.2015 р. №214. Редакція від 31.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF#Text>.

П.32. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу соціально-економічних показників розвитку регіонів, районів та міст обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим значення для визнання територій депресивними» від 02.03.2010 р. №235. Редакція від 18.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/235-2010-%D0%BF#Text>.

П.33. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів» від 15.12.2010 р. №1132. Редакція від 29.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1132-2010-%D0%BF/print1433743691353383#Text>.

П.34. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки, укладення та виконання угоди щодо регіонального розвитку і відповідної типової угоди» від 23.05.2007 р. №751. Редакція від 25.07.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/751-2007-%D0%BF#Text>.

П.35. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів» від 11.11.2015 р. №931. Редакція від 17.11.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/931-2015-%D0%BF#Text>.

П.36. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» від 11.11.2015 р. №932. Редакція від 01.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-%D0%BF#Text>.

П.37. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації у 2021-2023 роках Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» від 12.05.2021 р. №497-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/497-2021-%D1%80#Text>.

П.38. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Стратегії економічного розвитку Донецької та Луганської областей на період до 2030 року» від 18.08.2021 р. №1078-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1078-2021-%D1%80#Text>.

П.39. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 01.04.2014 р. №333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>.

II.40. Статут територіальної громади міста Києва: Затв. ріш. Київської міської ради від 28.03.2002 р. №371/1805 (із змінами та доповненнями, внесеними рішенням Київради від 19.12.2002 р. №154/314, рішенням Київради від 27.02.2003 р. №263/423). Зареєстровано наказом Міністерства юстиції України від 2.02.2005 р. №14/5. URL: <http://kmr.gov.ua/uk/content/statut-terytorialnoyi-gromady-mista-kyuueva>.

II.41. Указ Президента України «Про Концепцію державної регіональної політики» від 25.05.2001 р. №341/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341/2001#Text>.

II.42. Європейська хартія місцевого самоврядування (м. Страсбург, 15.10.1985 р.). Офіційний переклад. Ратифіковано Законом України від 15.07.1997 р. №452/97- ВР. Редакція від 16.11.2009. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text.

II.43. Declaration of the Assembly of European Regions On Regionalism in Europe. Adopted by the Assembly meeting in Basel on 4th December 1996: URL: <https://www.minregion.gov.ua/press/news/rozvytok-mizhmunicypalnogo-spivrobitnyczstva-komitet-vru-pidtrymav-vidpovidnyj-zakonoprojekt/>.

II.44. European Urban Charter adopted by the Council of Europe's Standing Conference of Local and Regional Authorities of Europe (CLRAE) on 18 March 1992, a Session held during the annual Plenary Session of the CLRAE (17-19 March 1992, Strasbourg). URL: <https://rm.coe.int/ref/CHARTE/URBAINE>.

II.45. Європейська хартія міст II (Маніфест нової урбаністики). Прийнята Конгресом місцевої і регіональної влади Ради Європи 29.05.2008 р. в Стразбурзі. URL: <http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2015/05/Principle-9.-European-chart.pdf>.

III. Додаткова література для підготовки до практичних занять та для виконання індивідуальних завдань

III.1. Андрущенко Т.В. Регіональна ідентичність: зміст, типи та особливості формування. *Політикус*. 2019. Вип. 4. С. 93-97. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/122947/mod_resource/content/1/andrushchenko_regionalna_identichnist.pdf.

III.2. Бабінова О. Регіональна політика як предмет науково-теоретичного аналізу. *Вісник НАДУ*. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124674/mod_resource/content/1/regionalna_politika_istoriografiia.pdf.

ІІІ.3. Батанов О.В. Аксіосфера сучасного муніципалізму: політичні та правові аспекти. *Вісник Донецького національного університету. Сер.: Політичні науки.* 2016. С. 6-12. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124672/mod_resource/content/1/batanov_munitsipalism_aksiologiiia.pdf.

ІІІ.4. Була С. Актори локальної демократії та особливості їхньої участі в локальних політичних процесах. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії.* 2015. Випуск 7. С. 126–137. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124673/mod_resource/content/1/bula_aktory_lokalna_demokratiia.pdf.

ІІІ.5. Верменич Я.В. Регіональна інтеграція в умовах глобалізації: теорії та сучасні реалії. К.: Інститут історії України НАН України, 2018. 351 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/122948/mod_resource/content/1/vermenych_regionalizatsiia.pdf.

ІІІ.6. Вершинина І.А. Социальное неравенство в современных городах: перспективы урбанистической революции. *Социология города.* 2017. №2. С. 5-19. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/123639/mod_resource/content/1/sotsialna_nerivnist_mistah.pdf.

ІІІ.7. Войтик О. Особливості державного управління регіональним розвитком: теоретичні аспекти. *Державне управління та місцеве самоврядування.* 2017. Вип. 1(32). С. 21-26. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124643/mod_resource/content/1/osoblivosti_politiki_regionalnogo_rozvitku.pdf.

ІІІ.8. Грищенко І.М. Зарубіжний досвід управління регіональним розвитком. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124041/mod_resource/content/1/zarubizhne_upravlinnia_rozvitkov_grishchenko.pdf.

ІІІ.9. Гуляков А., Малько А., Саломатин А. Генезис федерализма в странах Европы. *Современная Европа.* 2018. №1. С. 36-46. URL: <http://www.sov-europe.ru/images/pdf/2018/1-2018/4.pdf>.

ІІІ.10. Дейдей Д.М. Еволюція виборчого законодавства як основи формування представницької влади на місцевому рівні. *Інвестиції: практика та досвід.* 2018. №24. С. 110-114. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/126379/mod_resource/content/1/evolution_local_elections_Ukraine.pdf.

ІІІ.11. Досвід децентралізації у країнах Європи : зб. док. Пер. з іноз. мов. Заг. ред. В. Б. Гройсмана. К. : Інститут законодавства

Верховної Ради України, 2015. 766 с. URL: <https://radaprogram.org/sites/default/files/publications/decentralization.pdf>.

ІІІ.12. Європейська регіональна політика: підручник. За ред. Крисоватого А. та Ліщинського І. Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ЗУНУ», 2020. 236 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124040/mod_resource/content/1/evropeyska_regionalna_politika_pidruchnik.pdf.

ІІІ.13. Жаліло Я.А. та ін. Нова регіональна політика для нової України: Аналітична доповідь (Скорочена версія). К., Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. 36 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124745/mod_resource/content/1/nova_regionalna_politika.pdf.

ІІІ.14. Журавльова О. Новий адміністративно-територіальний устрій: як змінюють карту України. URL: <https://www.dw.com/uk/novyi-administratyvno-terytorialnyi-ustrii-yak-zminiuiut-kartu-ukrainy/a-53759340>.

ІІІ.15. Збірник «Нова державна регіональна політика в Україні». Під заг. ред. В.С. Куйбіди. Київ, Видавництво «Крамар», 2009. 232 с. URL:

http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124645/mod_resource/content/1/nova_regionalna_politika_evropa.pdf.

ІІІ.16. Їжак О.І. Щодо унормування функціонування міських агломерацій: Записка Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/rehionalnyy-rozvytok/shchodo-unormuvannya-funktsionuvannya-miskykh-ahlomeratsiy>.

ІІІ.17. Карташева М.А. «Регион» и региональная политика в современном мире. *Среднерусский вестник общественных наук*. 2017. Т. 12. №1. С. 77-85. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/122425/mod_resource/content/1/region_regionalna_politika_stattia.pdf.

ІІІ.18. Коваленко Д.О. Регіональні еліти як об'єкт теоретичного дослідження. *Молодий вчений*. 2017. №2(42). С. 18-21. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/123400/mod_resource/content/1/regionalni_eliti.pdf.

ІІІ.19. Козлова І. Право на місто в сучасних українських реаліях: актори та шляхи реалізації (на прикладі м. Львова). *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». 2016. Випуск 37. URL:

http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/123629/mod_resource/content/1/pravo_na_misto_v_ukraini.pdf.

ІІІ.20. Котенко Я., Ткачук А. Локальна ідентичність як умова розвитку об'єднаних територіальних громад (навчальний модуль). К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. 48 с. URL: http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2017/08/1_%D0%9B%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0-%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_%D0%9D%D0%90%D0%92%D0%A7%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%98%D0%99-%D0%9C%D0%9E%D0%94%D0%A3%D0%9B%D0%AC.pdf.

ІІІ.21. Кравченко В.В., Бородін Є.І. Квітка С.А. Місцеве самоврядування в системі публічного управління: навч. посіб. У схемах. Дніпро: ГРАНІ, 2018. 148 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124043/mod_resource/content/1/mist_seve_samovriaduvannia_posibnik_shemi.pdf.

ІІІ.22. Краснопольська Т.М. Регіональна політика України: типи та інструменти. *Актуальні проблеми політики*. 2016. Вип. 58. С. 189-202. URL:

http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124044/mod_resource/content/1/regionalna_politika_tipi_instrumenti.pdf.

ІІІ.23. Кривецький О. Новий територіально-адміністративний поділ як ключовий крок реформи децентралізації. Громадська думка про правотворення. 2020. №16(201). С. 12-14. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/dumka/2020/16.pdf>.

ІІІ.24. Куйбіда В., Ткачук А., Забуковець-Ковачич Т. Регіональна політика : правове регулювання. Світовий та український досвід. За заг. ред. Р. Ткачука. К.: Леста, 2010. 224 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/125727/mod_resource/content/1/Politika_regionalnogo_rozvitku_evrosoyuz.pdf.

ІІІ.25. Лелеченко А.П., Васильєва О.І., Куйбіда В.С., Ткачук А.Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. К., 2017. 110 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124042/mod_resource/content/1/mist_seve_samovriaduvannia_detsentralizatsiia.pdf.

ІІІ.26. Механізми реалізації регіональної політики: оцінка ефективності та напрями удосконалення: монографія. Наук. ред. С.Л. Шульц; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2018. 205 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL:

http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/122362/mod_resource/content/2/mechanismus_region_politika.pdf.

ІІІ.27. Міста в Україні. URL: <https://www.prostir.ua/?news=mista-v-ukrajini>.

ІІІ.28. Мусиєздов А.А. Городская идентичность и постмодерный урбанизм. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». 2015. Випуск 35. С. 7-13. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/123632/mod_resource/content/1/postmoderniy_urbanizm.pdf.

ІІІ.29. Нестерович В.Ф. Децентралізація як конституційний принцип здійснення публічної влади на регіональному та місцевому рівнях. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. №3 С. 47-54. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/127055/mod_resource/content/1/nesterovich_detsentralizatsiia.pdf.

ІІІ.30. Оновлення регіональних стратегій задля забезпечення стабільного розвитку: Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень. 2016. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/regionalniy-rozvitok/onovlennya-regionalnikh-strategiy-zadlya-zabezpechennya>.

ІІІ.31. Організація співробітництва територіальних громад в Україні: практичний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування К., 2017. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124646/mod_resource/content/1/organizatsiia_spivrobitnitstva_gromad.pdf.

ІІІ.32. Остапенко П., Бончковський О. Перхалюк Р. Остапенко С. Атлас адміністративно-територіального устрою України: новий районний поділ та територіальні громади: 2020. Вид. друге. К., 2020. URL: https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/atlas_novogo_atu_2020.pdf.

ІІІ.33. Панченко Т.В. Регіональна і локальна ідентичності як складові культури субсидіарної демократії. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова*. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/123393/mod_resource/content/1/regionalna_lokalna_identichnist.pdf.

ІІІ.34. Панченко Т. Субсидіарність як ієрархія рівнів громадянської залученості. *Освіта регіону*. 2010. №2. С. 69-74. URL:

http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/122946/mod_resource/content/1/panchenko_subsiarnist.pdf.

ІІІ.35. Паченков О. Публичное пространство города перед лицом вызовов современности: мобильность и «злоупотребление публичностью». *НЛО*. 2012. №5. URL: <https://magazines.gorky.media/nlo/2012/5/publicnoe-prostranstvo-goroda-pered-liczom-vyzovov-sovremennosti-mobilnost-i-zloupotreblenie-publichnostyu.html>.

ІІІ.36. Перегуда Є.В. Виконавча влада України: Політико-правові аспекти модернізації: монографія. К.: Логос, 2013. 408 с.

ІІІ.37. Перегуда Є.В. Право на місто: проблеми та шляхи реалізації. *Права людини в умовах розбудови соціальної правової держави в Україні*: зб. наук. пр. К.: Бескиди, 2020. С. 65-74.

ІІІ.38. Пирогова Д. Львів: як взаємодіють органи міської влади та громадянське суспільство. URL: <https://mistosite.org.ua/articles/lviv-iak-vzaiemodiiut-orhany-miskoi-vlady-i-hromadianske-suspilstvo>.

ІІІ.39. Райкер У. Федерализм: теория, происхождение, предназначение. URL: https://www.nlobooks.ru/magazines/neprikosnovennyu_zapas/118_nz_2_2018/article/19682/.

ІІІ.40. Регіональна політика Європейського Союзу: підручник. За ред. В.Чужикова. К.: КНЕУ, 2016. 495 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/122952/mod_resource/content/1/regionalna_politika_EU_pidruchnik.pdf.

ІІІ.41. Савчук Д. Передача земель громадам та інші нововведення Закону №1423-ІХ. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/204672_peredacha-zemel-gromadam-ta-nsh-novovvedennya-zakonu-1423-ix.

ІІІ.42. Скопненко Ю. Столичне місто як об'єкт управління: порівняльно-правовий аспект. Віче. 2014. №20. URL: <http://veche.kiev.ua/journal/4406/>.

ІІІ.43. Стецюк М. Минуле та майбутнє «розумних міст». URL: <https://ecotech.news/technology/668-minule-ta-majbutne-rozumnikh-mist.html>.

ІІІ.44. Територіальний розвиток і регіональна політика в Україні: Виклики та пріоритети України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України. Наук. редактор В. С. Кравців. Львів, 2018. 157 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124726/mod_resource/content/1/detsentralizatsiia_dopovid_dolishniy_2018.pdf.

III.45. Тищенко І. Що таке міський публічний простір. URL: <https://mistosite.org.ua/uk/articles/shcho-take-miskyi-publichnyi-prostir>.

III.46. Управління сучасним містом: підручник. За ред. В.М.Вакуленка, М.К.Орлатого. К. : НАДУ, 2008. 632 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/124039/mod_resource/content/1/pidruchnik_upravlinnia_mistom.pdf.

III.47. Федорів П. Капіталізм, неолібералізм та міста. URL: <https://mistosite.org.ua/uk/articles/kapitalizm-neoliberalizm-i-mista>

III.48. Brenner N. New Urban Spaces. Urban Theory and the Scale Question. Oxford University Press, 2019. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/123633/mod_resource/content/1/miska_kritichna_teoriiia.pdf.

III.49. Kaplan D.H. Territorial Identities and Geographic Scale. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3115>.

III.50. Kuchuran A. Civic Activists as the Actor of the Local Political Regime in Ukraine. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/123647/mod_resource/content/1/kuchuran_activists_local_regimes.pdf.

III.51. Маруняк Є., Лісовський С., Голубцов О., Чехній В. та ін. Дослідження впливу концентрації сільськогосподарських земель на довкілля та суспільство в Україні (повна версія). К., 2020. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/127264/mod_resource/content/1/kontsentratsiia_zemel_suspilstvo.pdf.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Освітній сайт Київського національного університету будівництва і архітектури. URL: <http://org2.knuba.edu.ua>.

Комітет Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування. URL: <http://komsamovr.rada.gov.ua/>.

Розділ «Регіональна політика» на Єдиному веб-порталі органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/regionalna-politika>.

Регіональні стратегії розвитку на період до 2027 р. Офіційний веб-сайт Міністерства розвитку громад та територій України. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvytku-na-period-do-2027-roku/regionalni-strategiyi-rozvytku-na-period-do-2027-roku/>.

Державний фонд регіонального розвитку. URL: <https://dfrr.minregion.gov.ua/>.

Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України. URL: ipend.gov.ua.

Науковий журнал «Регіональна економіка». URL: <http://re.gov.ua/>.

Навчальне видання

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Методичні рекомендації
до вивчення дисципліни для студентів
спеціальності «Політологія»

Укладачі:

БАЄВА Юлія Євгенівна
МІСЕРЖИ Світлана Дмитрівна
ПЕРЕГУДА Євген Вікторович
РЕЙТЕРОВИЧ Ігор Вячеславович
СТЕЦЕНКО Світлана Власівна

Підписано до друку 29.10.2021 р.
Формат 60х84/16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Зам. № 45-381
Умов.-друк. арк. 1,8. Обл.-вид. арк. 2,0.
Тираж 100 прим.

Віддруковано ФО-П Шпак В. Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію В02 № 924434 від 11.12.2006 р.
м. Тернопіль, бульвар Просвіти, 6/4. тел. 097 299 38 99.
E-mail: tooums@ukr.net